

DINASTIČKE BORBE U HRVATSKOJ GUBITAK DALMACIJE

Ludovik I. umro je 1382. godine bez muškog nasljednika, pa je prijestolje naslijedila njegova maloljetna kćer Marija. Umjesto Marije zapravo je vladala njena majka Elizabeta (Jelena) Kotromanić. Dio hrvatskog plemstva nije bio zadovoljan vladavinom Elizabete, pa je digao pobunu. Pobunjeno plemstvo (protudvorski pokret) su vodili hrvatski ban Ivan Paližna, slavonski velikaši braća Horvat, slavonski ban Stjepan Lacković i bosanski herceg Hrvoje Vukčić Hrvatinić. Uzrok pobune je bio obnova moći te vraćanje povlastica i privilegija koje je plemstvu oduzeo Ludovik I.

Ivan Paližna i braća Horvat su doveli Karla Dračkog iz dinastije Anžuvina na hrvatsko-ugarsko prijestolje 1385. godine. Kralj Karlo je ubijen 1386. godine po nalogu Elizabete Kotromanić. Pobuna se proširila na cijelu zemlju. Pobunjenici su zarobili Mariju i Elizabetu nakon bitke kod Gorjana. Po nalogu Ivana Paližne Elizabeta je zadavljena. Mariju je iz zatočeništva oslobodio Žigmund Luksemburški. Nakon sklapanja braka sa Marijom Žigmund je postao hrvatsko-ugarski kralj.

Sigismund/Žigmund (1387.-1437. godine), hrvatsko-ugarski kralj iz dinastije Luksemburg je privremeno ugušio pobunu. Europi je tada prijetila opasnost od Turaka, pa je Žigmund okupio vojsku i krenuo u rat. Turci su porazili kršćansku vojsku kod Nikopolja 1396. godine. U Hrvatskoj ponovo izbija pobuna protiv Žigmunda. Velikaši su na prijestolje doveli Ladislava Napuljskog. Žigmund se vratio iz rata i pozvao pobunjeno plemstvo na sabor u Križevce. Pobunjenici predvođeni Stjepanom Lackovićem su uhvaćeni i pogubljeni – „krvavi Križevački sabor“ 1397. godine. Na čelo pobune je došao Hrvoje Vukčić Hrvatinić. Ladislav Napuljski je u Zadru okrunjen za kralja 1403. godine. Ladislav Napuljski nije želio ratovati protiv Žigmunda i vratio se u Napulj, a upravu nad Hrvatskom i Bosnom je ostavio Hrvoju Vukčiću Hrvatiniću. Nakon poraza u Bosni Hrvoje Vukčić Hrvatinić priznaje Žigmundovu vlast. Završetak pobune 1408. godine označio je slom protudvorskog pokreta. Ladislav je 1409. godine prodao prava na Dalmaciju Veneciji za 100 000 dukata. Žigmund je u dva navrata ratovao protiv Venecije, ali je Venecija 1420. godine osvojila Dalmaciju i organizirala svoju vlast. Glavni grad mletačke Dalmacije je bio Zadar. U Zadru je bilo sjedište generalnog providura koji je odgovoran izravno mletačkom duždu. Ukinuta je autonomija (samostalnost) gradova, a gospodarstvo je bilo podređeno interesima i potrebama Venecije.

Da bi obranio Hrvatsku od turske opasnosti Žigmund je 30-tih godina 15. stoljeća formirao obrambeni sustav – Hrvatsku je podijelio na 3 vojna tabora: hrvatski, slavonski, usorski koji su bili preteča Vojne krajine. Nakon Žigmundove smrti dolazi do borbi za prijestolje, koje slabe obrambenu moć Hrvatsko-ugarskog kraljevstva. Velikaši su za kralja izabrali poljskog vladara Vladislava Jegelovića. Kralj Vladislav I. je poginuo u bitci protiv Turaka kod Varne u Bugarskoj 1444. godine. Nakon tog poraza hrvatsko-ugarski kraljevi bili su prisiljeni voditi obrambene ratove protiv Turaka.